

สำคัญ

บันทึกข้อความ

ฝ่ายบริการพยาบาล
คณะแพทยศาสตร์
รับที่ 64-011221
วันที่ 9 มิ.ย. 64
เวลา 12.53 น.

ส่วนงาน โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ โทร. 1010-1012

ที่ มอ 104.2639110/64-02615

วันที่ 7 มิถุนายน 2564

เรื่อง แนวปฏิบัติการจัดการศพที่เป็น COVID หรือ BUI ทุกจุดของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

เรียน หัวหน้าสาขาวิชา / หัวหน้าศูนย์ / หัวหน้าฝ่าย / หัวหน้างาน / หัวหน้าหน่วย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวปฏิบัติการจัดการศพที่เป็น COVID หรือ BUI ทุกจุดของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ จำนวน 1 ฉบับ

ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2564 มอบหมายผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์กิตติศักดิ์ ศรีพงษ์ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ดำเนินการนัดประชุมและออก Guideline การจัดการศพที่เป็น COVID หรือ BUI ทุกจุดของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ที่ยึดตามแนวทางการจัดการศพติดเชื้อของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้วนั้น

โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงขอแจ้งแนวปฏิบัติการจัดการศพที่เป็น COVID หรือ BUI ทุกจุดของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ดังเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอความร่วมมือทุกสาขาวิชา ฝ่ายบริการพยาบาล และหน่วยงานทราบต่อไปด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์กิตติศักดิ์ ศรีพงษ์)

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

สำเนาเรียน :-

- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนอกเวลาราชการ

2) เรียน หัวหน้าฝ่ายบริการพยาบาล

เพื่อโปรดทราบ สนง.รพ. E-mail แจ้ง all_unit แล้ว

เห็นสมควร ผดก.นอกเวลาราชการ ทราบด้วย

ฉัตรมณี 9 มิ.ย. 64

สำเนาเรียน คุณธิดารัตน์ บรรจุขึ้นเว็บไซต์ฝ่ายบริการพยาบาล

ลพ ๑ มิ.ย. ๖๔

ทรง
14 มิ.ย.
1.๖

๙ มิ.ย. ๖๔

(นายแพทย์กิตติพงษ์ เรียบร้อย)

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

หจ
สม
หน
๑ มิ.ย. ๖๔

ฝ่ายบริการพยาบาล
 คณะแพทยศาสตร์
 วันที่ 65-002526
 วันที่ 17 พ.ย. 2564
 เวลา 19.45

ปรับปรุงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2564

แนวปฏิบัติบทบาทหน้าที่และขั้นตอนในการจัดการศพติดเชื้อหรือศพสงสัยติดเชื้อ COVID-19		
ทุกจุดของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์		
กรณี/ สถานที่	กรณีที่ยังไม่เก็บตัวอย่างหรือ ยังไม่ทราบผล COVID-19 และ ต้องรับ Clear สถานที่ ยกตัวอย่างเช่น ER / PUI / Ward	กรณีที่ทราบผล COVID-19 แล้วว่าเป็น Detectable ยกตัวอย่างเช่น COVID ward หรือ ห้อง post หรือ Ward ที่รับย้ายผู้ป่วย COVID หรือ case COVID-19 refer CPR มาระหว่างทางเข้า ER
บทบาทหน้าที่		
พยาบาล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปลอดภัยกรณีที่ไม่สัมผัสกับระบบทางเดินหายใจทุกชนิดจาก ศพ เช่น Foley's catheter, A-line และ IV off ได้ ตามปกติยกเว้นบางกรณีอาจจะไม่ off อุปกรณ์ดังกล่าว เช่นกรณีแพทย์กลัวเลือดออกง่ายหยุดยากเป็นต้น 2. สอบถามแพทย์เจ้าของไข้โดยให้พิจารณาว่าเป็นการตายผิดธรรมชาติที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพหรือไม่ <ol style="list-style-type: none"> 2.1. กรณีขอให้โทรแจ้งพนักงานสอบสวน สก.คองหงส์ และ Notify แพทย์นิติเวชที่ 087-289-2244 <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1. หากยังไม่เคยมีการเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจ COVID-19 ให้แจ้งแพทย์นิติเวชว่า "ให้มาเก็บ swab ที่ ER / PUI/ Ward" 2.2. กรณีไม่ใช่ให้ Notify แพทย์เจ้าของไข้เพื่อเก็บตัวอย่าง COVID-19 3. ตรวจสอบความเหมาะสมของ PPE ของบุคลากรทุกคนที่ต้องสัมผัสศพทั้งก่อนเริ่มและสิ้นสุดกระบวนการ 4. เมื่อแพทย์เก็บตัวอย่างการตรวจหาเชื้อ COVID-19 เสร็จให้อุดรูหูจมูกช่องปากปลายเปิดท่อ ET-tube หรือท่ออื่นๆที่คาไว้ด้วย 0.5% Hypochlorite, ไม่ต้องทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยและไม่ต้อง off ET-tube, NG tube, โดย NG tube ให้ clamp สาย, ICD ให้ตัดสายแล้วใช้ถุงคลุมจากนั้นมัดให้แน่น 5. Key ขอเจ้าหน้าที่เวรเปล 1-2 คนขึ้นอยู่กับน้ำหนักตัวของศพเพื่อช่วยขนย้ายศพไปห้อง post 6. Notify 1556 พนักงานรักษาพยาบาลเพื่อเตรียมรถ pack ศพที่ห้อง post 7. โทรแจ้ง 1900 เตรียมเส้นทางเคลื่อนย้ายศพ 8. กรณี ER เตรียมกุญแจห้องอาบน้ำสำหรับให้เจ้าหน้าที่เวรเปลกลับมาอาบน้ำ 9. กรณี PUI/ ward (ยกเว้น ER) เมื่อผลออกมาว่า Detectable ให้ <ol style="list-style-type: none"> 9.1. รายงานผู้ตรวจการพยาบาลผู้ตรวจการพยาบาลแจ้งผู้อำนวยการโรงพยาบาล 9.2. รายงาน IC (แจ้งชื่อ-สกุล HN สถานที่มาปฏิบัติงาน) 9.3. แจ้ง HW 9.4. โทรรายงาน รศ.ดร.นพ.ศรัณยู ชูศรี 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปลอดภัยกรณีที่ไม่สัมผัสกับระบบทางเดินหายใจทุกชนิดจาก ศพ เช่น Foley's catheter, A-line และ IV off ได้ตามปกติ ยกเว้นบางกรณีอาจจะไม่ off อุปกรณ์ดังกล่าว เช่นกรณีแพทย์กลัวเลือดออกง่ายหยุดยากเป็นต้น 2. ให้อุดรูหูจมูกช่องปากปลายเปิดท่อ ET-tube หรือท่ออื่นๆที่คาไว้ด้วย 0.5% Hypochlorite, ไม่ต้องทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยและไม่ต้อง off ET-tube, NG-tube, โดย NG-tube ให้ clamp สาย, ICD ให้ตัดสายแล้วใช้ถุงคลุมจากนั้นมัดให้แน่น 3. สอบถามแพทย์เจ้าของไข้โดยให้พิจารณาว่าเป็นการตายผิดธรรมชาติที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพหรือไม่ <ol style="list-style-type: none"> 3.1. กรณีขอให้โทรแจ้งพนักงานสอบสวน สก.คองหงส์ และ Notify แพทย์นิติเวชเพื่อชันสูตรพลิกศพที่ 087-289-2244 4. Key ขอเวรเปล 1-2 คนขึ้นอยู่กับน้ำหนักตัวของศพเพื่อช่วย pack ศพที่ ward และขนย้ายศพไปห้อง post หลังเสร็จ 5. Notify 1556 พนักงานรักษาพยาบาลเพื่อมา pack ศพที่ ward 6. โทรแจ้ง 1900 เตรียมเส้นทางเคลื่อนย้ายศพ 7. ตรวจสอบความเหมาะสมของ PPE ของบุคลากรทุกคนที่ต้องสัมผัสศพทั้งก่อนเริ่มและสิ้นสุดกระบวนการ 8. กรณี ER เตรียมกุญแจห้องอาบน้ำสำหรับให้เจ้าหน้าที่เวรเปลกลับมาอาบน้ำ 9. รายงานผู้ตรวจการพยาบาลผู้ตรวจการพยาบาลแจ้งผู้อำนวยการโรงพยาบาล 10. รายงาน IC (แจ้ง ชื่อ-สกุล HN สถานที่มาปฏิบัติงาน) 11. แจ้ง HW 12. โทรรายงาน รศ.ดร.นพ.ศรัณยู ชูศรี
แพทย์เจ้าของไข้หรือ	1. ประเมินเวลาพยาบาล Notify จนมาถึงสถานที่ศพนั้น	1. กรณีต้องชันสูตรพลิกศพให้แพทย์นิติเวช

เรียน หัวหน้าฝ่ายบริการพยาบาล
 เพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้โรงพยาบาล
 e-mail แจ้ง all-unit แล้ว

14 พ.ย. 64
 19 พ.ย. 64

<p>แพทย์นิติเวช(กรณีตาย ผิดธรรมชาติ)</p>	<p>อยู่ 15 นาที</p> <p>2. ใส่ PPE (cover all-cover leg-N95 mask-face shield-รองเท้าบูท) ภายใต้การดูแลของพยาบาลประจำหอผู้ป่วยนั้น</p> <p>3. กรณีต้องชันสูตรพลิกศพให้ถ่ายรูปศพจากระยะไกลก่อนเริ่ม swab</p> <p>4. เก็บ Nasopharyngeal swab</p> <p>5. ถอด PPE ที่ ER / PUI / Ward ภายใต้การดูแลของพยาบาลหอผู้ป่วยนั้น</p> <p>6. อาบน้ำที่ ER / PUI / Ward</p> <p>7. กรณีชันสูตรพลิกศพให้รอฟังผล swab ถ้า</p> <p>7.1. Undetectable ให้ชันสูตรตามปกติและเมื่อเสร็จแล้วให้ถอดท่อต่างๆ ที่ยังคงอยู่กับศพก่อนมอบศพให้ญาติ (การถอดท่อต่างๆ อาจมอบหมายให้พนักงานรักษาศพดำเนินการได้)</p> <p>7.2. Detectable ไม่ต้องชันสูตรเพิ่ม</p> <p>8. กรณีได้รับ Notify ว่าญาติจะพาศพกลับโดยไม่ยอมรอผลการตรวจหาเชื้อ COVID-19 ให้</p> <p>8.1. หลีกเลี่ยงการปะทะกับญาติทุกกรณี</p> <p>8.2. แจ้งผู้บังคับบัญชา</p> <p>8.3. รอฟังผลการตรวจหาเชื้อ COVID-19</p> <p>8.3.1. กรณีตรวจพบเชื้อแจ้งผู้บังคับบัญชาอีกครั้ง</p> <p>8.3.2. กรณีไม่พบเชื้อแจ้งผู้บังคับบัญชาอีกครั้งและเสร็จสิ้นภารกิจ</p>	<p>1.1. เตรียมกล้องถ่ายรูปและ scale น. ของหน่วยนิติเวช</p> <p>1.2. ขึ้นไปใส่ PPE (cover all-cover leg-N95 mask-face shield-รองเท้าบูท) ที่ ward ภายใต้การดูแลของพยาบาลหอผู้ป่วยนั้น</p> <p>1.3. ถ่ายรูปศพจากระยะไกลและทำเพียงเท่าที่จำเป็น</p> <p>1.4. ถอด PPE ที่ ward ภายใต้การดูแลของพยาบาลหอผู้ป่วยนั้น</p> <p>1.5. อาบน้ำที่ ward</p>
<p>เจ้าหน้าที่เวรเปล</p>	<p>1. สวมใส่ PPE (cover all-cover leg-N95 mask-face shield-รองเท้าบูท)</p> <p>2. ไปรับศพที่ ER / PUI / Ward</p> <p>3. เคลื่อนย้ายศพไปห้อง post โดยไม่ต้อง pack ศพลงในถุงใส่ศพ</p> <p>4. นำศพไปไว้ใน zone แยกโดยพนักงานรักษาศพจะรออยู่ที่ห้อง post และนำทางไป</p> <p>5. ถอด PPE ที่ห้อง post</p> <p>6. กรณีเวรเข้าให้ทำความสะอาดเตียงที่ ห้อง Post , กรณีเวรป่วย และเวรตึกให้เข็นกลับไปทำความสะอาดที่ ER</p> <p>7. รอฟังผล COVID-19 ของศพจากพนักงานรักษาศพซึ่งจะโทรไปแจ้งที่เบอร์ 1046 หรือ 1047</p> <p>7.1. กรณีพบเชื้อ COVID-19 ให้ใส่ PPE (cover all-cover leg-N95 mask-face shield-รองเท้าบูท) และกลับมาช่วย pack ศพกับพนักงานรักษาศพและเมื่อเสร็จแล้วให้อาบน้ำที่ ER (ขอกุญแจจากพยาบาล ER)</p> <p>7.2. กรณีไม่พบเชื้อ COVID-19 เสร็จสิ้นภารกิจ</p>	<p>1. สวมใส่ PPE (cover all-cover leg-N95 mask-face shield-รองเท้าบูท)</p> <p>2. ไป Pack ศพร่วมกับพนักงานรักษาศพที่ ward</p> <p>3. เข็นศพที่ Pack แล้วไปที่ห้อง Post</p> <p>4. ให้ร่วมกันกับพนักงานรักษาศพนำศพใส่โลง และกรณีที่ญาติยังไม่พร้อมรับศพทันที ให้ช่วยกันนำโลงศพไปเก็บไว้ในตู้เก็บศพ</p> <p>5. ถอด PPE ที่ห้อง post</p> <p>6. กรณีเวรเข้าให้ทำความสะอาดเตียงที่ ห้อง Post , กรณีเวรป่วย และเวรตึกให้เข็นกลับไปทำความสะอาดที่ ER</p>
<p>พนักงานรักษาศพ</p>	<p>1. เป็นหัวหน้าทีมในการจัดการศพ</p> <p>2. เตรียมถุงใส่ศพและเชือกตามแนวทาง สธ.</p>	<p>1. เป็นหัวหน้าทีมในการจัดการศพ</p> <p>2. ตรวจสอบแอลกอฮอล์ล้างมือในจุดถอดชุดให้พร้อมใช้งาน</p>

<ol style="list-style-type: none"> 3. เปิดเครื่องระบายอากาศไปที่ระบบmanual 4. ตรวจสอบแอลกอฮอล์ล้างมือในจุดถอดชุดให้พร้อมใช้งาน 5. ตรวจสอบถุงมือ disposable ขนาด S,M ในจุดถอดชุดให้พร้อมใช้งาน 6. กรณีเวรเช้า ให้ตรวจสอบกระปุกน้ำยาควิไวฟ์ ให้พร้อมใช้งาน (กรณีใกล้หมดสามารถเบิกได้ที่พัสดุ สาขาวิชาพยาธิวิทยา) 7. รอรับศพและนำทางให้เจ้าหน้าที่เวรเปลเข็นศพไปแยกเก็บไว้ระหว่างเตียงผ้าศพคลุมผ้าศพให้มีขีดและติดป้าย“รอผล COVID-19” 8. กรณีต้องใช้เตียงผ้าศพให้นำศพไปเก็บไว้ที่ห้องCT-COVID แทน 9. โทรแจ้งสิทธิประโยชน์เพื่อเตรียมพร้อมขั้นตอนส่งศพไปฅาปนกิจหรือฝังตามศาสนา <ol style="list-style-type: none"> 9.1. นอกเวลาที่ 1021 9.2. ในเวลาที่ 1020 หรือ 1023 10. รอผล COVID-19 <ol style="list-style-type: none"> 10.1. กรณีพบเชื้อ COVID-19 ให้ <ol style="list-style-type: none"> 10.1.1. สวม PPE (cover all-cover leg- N95 mask-face shield-รองเท้าบู๊ท) 10.1.2. โทรตามเวรเปลที่ 1046 หรือ1047 เพื่อช่วยกัน pack ศพและช่วยกันนำศพใส่โลง ตอกตะปูติดเทป 10.1.3. ประสานงานร่วมกันกับสิทธิประโยชน์ในการส่งศพโดยเน้นให้นำศพไปดำเนินพิธีทางศาสนาโดยเร็วแต่หากไม่สามารถทำได้กรณี ผักศพจะนำศพเก็บเข้าตู้เก็บศพก่อนโดยแยกออกจากศพอื่นห้ามมีดยาศพห้ามเปิดศพหลังจากที่ญาติพร้อมให้นำศพออกจากตู้เก็บศพและ pack ถุงใบใหม่เพิ่มอีก 1 ชั้น 10.2. กรณีไม่พบเชื้อ COVID-19 ให้โทรแจ้งผลเวรเปลที่1046 หรือ 1047 เพื่อแจ้งเสร็จสิ้นภารกิจ <ol style="list-style-type: none"> 10.2.1. กรณีที่ไม่ต้องชันสูตรพลิกศพให้ถอดท่อที่ยังคาอยู่และจ่ายศพให้ญาติได้ตามปกติ 11. กรณีญาติต้องการศพกลับตัวและไม่ประสงค์จะรอผลตรวจเชื้อ COVID-19ให้หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับญาติทุกกรณีและแจ้งแพทย์ตามแต่กรณี <ol style="list-style-type: none"> 11.1. กรณีมีการชันสูตรพลิกศพแจ้งแพทย์นิติเวชเจ้าของเคส 11.2. กรณีไม่มีการชันสูตรพลิกศพแจ้งแพทย์เจ้าของไข้โดยโทรประสานกับ ER / PUI / Ward 11.3. แจ้งสิทธิประโยชน์ให้เข้ามาช่วยโน้มน้าว 11.4. หากโน้มน้าวไม่สำเร็จและสามารถทำได้โดยที่ไม่ 	<ol style="list-style-type: none"> 3. ตรวจสอบถุงมือ disposable ขนาด S,M ในจุดถอดชุดให้พร้อมใช้งาน 4. กรณีเวรเช้า ให้ตรวจสอบกระปุกน้ำยาควิไวฟ์ ให้พร้อมใช้งาน (กรณีใกล้หมดสามารถเบิกได้ที่พัสดุ สาขาวิชาพยาธิวิทยา) 5. ขึ้นไปสวมใส่ PPE (cover all-cover leg-N95 mask-face shield-รองเท้าบู๊ท) ที่ward ภายใต้การควบคุมของพยาบาลหอผู้ป่วยนั้น 6. เตรียมถุงใส่ศพและเชือกตามแนวทางสธ.และนำไปที่ward 7. ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่เวรเปล pack ศพที่ ward <ol style="list-style-type: none"> 6.1 กรณีผู้ตายร่างใหญ่ สามารถขอความช่วยเหลือจากพยาบาลได้ 8. กลับมาที่ห้อง post ก่อนเจ้าหน้าที่เวรเปลและเปิดประตูห้องเก็บศพรอไว้ 9. ให้นำศพใส่โลงร่วมกับเจ้าหน้าที่เวรเปล และกรณีที่ยาติยังไม่พร้อมรับศพทันที ให้ช่วยกันนำโลงศพไปเก็บไว้ในตู้เก็บศพ 10. ถอดชุด PPE ที่ห้อง Post 11. โทรแจ้งสิทธิประโยชน์เพื่อส่งศพไปฅาปนกิจหรือฝังตามศาสนา <ol style="list-style-type: none"> 11.1. นอกเวลาที่ 1021 11.2. ในเวลาที่ 1020 หรือ 1023 12. เน้นให้นำศพไปดำเนินพิธีทางศาสนาโดยเร็วแต่หากไม่สามารถทำได้กรณี ผักศพจะนำศพเก็บเข้าตู้เก็บศพก่อนโดยแยกออกจากศพอื่นห้ามมีดยาศพห้ามเปิดศพหลังจากที่ญาติพร้อมให้นำศพออกจากตู้เก็บศพ 13. นำ PPE ที่ใช้งานแล้วทิ้งของพนักงานรักษาศพ และเจ้าหน้าที่เวรเปลไปที่ทิ้ง
---	---

	<p>ต้องปะทะกับญาติให้ถือเสมือนว่าเป็นศพติดเชื้อ COVID-19 และ Pack ศพร่วมกับเจ้าหน้าที่เวรเปลไปเลย</p> <p>12. นำ PPE ที่ใช้งานแล้วทั้งของพนักงานรักษาศพ และเจ้าหน้าที่เวรเปลไปที่</p>	
งานสิทธิประโยชน์ ผู้ป่วย	<p>1. เตรียมพร้อมเผื่อกรณีผลการตรวจพบเชื้อ COVID-19 กรณีที่ตรวจพบเชื้อให้ดำเนินการ ดังนี้</p> <p>1.1. ประสานวัดโคกนาวผ่านเจ้าอาวาส</p> <p>1.2. ประสานมูลนิธิท่งเขียเขียงตั้ง (074-350955) หลังจากทีพนักงานรักษาศพโทรแจ้งว่าศพพร้อมเคลื่อนย้ายออกจากห้อง post</p> <p>1.3. ร้านคลองปอมทึบศพ 080-1369192</p> <p>1.4. กรณีญาติต้องการศพกลับภูมิลำเนาประสาน สสจ. ปลายทางเพื่อเข้ามารับศพ</p> <p>2. ประสานญาติเผื่อกรณีอาจต้องช่วยพนักงานรักษาศพ ยกศพขึ้นท้ายรถ หรือกรณีอื่นๆ</p> <p>3. พิจารณาว่าญาติยอมรับผลการตรวจหาเชื้อหรือไม่</p> <p>3.1. กรณีญาติไม่ยอมรับผลการตรวจหาเชื้อ</p> <p>3.1.1. ให้พยายามโน้มน้าวเพียงเท่าที่ทำได้และกรณีโน้มน้าวไม่สำเร็จให้แจ้งสสจ.สงขลา และผู้อำนวยการโรงพยาบาล/ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนอกเวลาและเมื่อผลออกให้รายงานผลการตรวจหาเชื้อกับสสจ.สงขลา และผู้อำนวยการโรงพยาบาล/ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนอกเวลาอีกครั้ง</p> <p>3.2. กรณีญาติยอมรับผลการตรวจหาเชื้อและพบว่า</p> <p>3.2.1. พบเชื้อให้ดำเนินการต่อตามที่ได้ประสานไว้แล้วและแจ้งสสจ.สงขลา</p> <p>3.2.2. ไม่พบเชื้อแจ้งยกเลิกหน่วยงานที่ได้ประสานไว้</p>	<p>1. ประสานหน่วยงานภายนอกดังนี้</p> <p>1.1. ประสานวัดโคกนาวผ่านเจ้าอาวาส</p> <p>1.2. ประสานมูลนิธิท่งเขียเขียงตั้ง (074-350955) หลังจากทีพนักงานรักษาศพโทรแจ้งว่าศพพร้อมเคลื่อนย้ายออกจากห้อง post</p> <p>1.3. ร้านคลองปอมทึบศพ 080-1369192</p> <p>1.4. กรณีญาติต้องการศพกลับภูมิลำเนาประสาน สสจ. ปลายทางเพื่อเข้ามารับศพ</p> <p>1.5. ประสานญาติเผื่อกรณีอาจต้องช่วยพนักงานรักษาศพ ยกศพขึ้นท้ายรถ หรือกรณีอื่นๆ</p>
ผู้รับบริการสัมพันธ์	<p>1. รับทราบการแจ้งเคลื่อนย้ายศพ</p> <p>2. ประสานงานเส้นทางการเคลื่อนย้ายศพตามแผนเคลื่อนย้ายกรณีผู้ป่วย COVID-19</p>	<p>1. รับทราบการแจ้งเคลื่อนย้ายศพ</p> <p>2. ประสานงานเส้นทางการเคลื่อนย้ายศพตามแผนเคลื่อนย้ายกรณีผู้ป่วย COVID-19</p>
เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	<p>1. กั้นเส้นทางในขณะส่งศพไปห้อง post</p> <p>2. กั้นเส้นทางการนำเปลจากห้อง post กลับไปยัง ER</p>	<p>1. กั้นเส้นทางในขณะส่งศพไปห้อง post</p> <p>2. กั้นเส้นทางการนำเปลจากห้อง post กลับไปยัง ER</p>

หมายเหตุ:

1. ที่ ER / PUI ต้องรีบ clear สถานที่ให้ว่างโดยเร็วเพื่อเตรียมไว้สำหรับให้บริการผู้ป่วยรายใหม่จึงได้ consensus ในที่ประชุมว่าการ pack ศพที่ห้อง Post จะเหมาะสมกว่า
2. แต่ ER อาจเกิดกรณีผู้ป่วย COVID-19 arrest ระหว่าง refer ได้จึงต้องเขียน flow ให้สามารถไป pack ศพที่ ER ได้ด้วย
3. ที่ห้อง Post การ Pack ศพจะเกิดขึ้นหลังจากผลออกกว่าเป็น Detectable จะช่วยประหยัดทรัพยากรถุงใส่ศพและอัตราค่าล้างกว่าการ Pack แต่แรกแล้ว Unpack ภายหลังโดยระหว่างที่ยังไม่ทราบผลศพจะถูกแยกไว้ในพื้นที่ปิดและไม่ปนเปื้อนกับศพอื่น

แนวทางการจัดการศพติดเชื้อ
หรือสงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
(COVID-19)
ฉบับปรับปรุงใหม่

กองบริหารการสาธารณสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. Flow Chat แนวทางการจัดการศพที่ติดเชื้อหรือสงสัยว่าติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	1
2. ตารางที่ 1 : เกณฑ์สอบสวนโรคผู้เสียชีวิตที่สงสัยการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Criteria of Bodies Under Investigation (BUI) for COVID-19)	2
3. ตารางที่ 2 : การเตรียมบุคลากรสำหรับการจัดการศพติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	4
4. ตารางที่ 3 : การเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการศพติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	5
5. ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการจัดการศพติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	7
6. กรณีผู้เสียชีวิตที่เข้าเกณฑ์สอบสวนโรคหรือมีผลตรวจยืนยันยืนยันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการตายผิดธรรมชาติหรือการตายระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานที่จำเป็นต้องชันสูตรพลิกศพ	8
7. เมื่อผู้ปฏิบัติงานเดินทางกลับมาถึงโรงพยาบาลหรือหน่วยงานของตน	8
8. แผนผังที่ 1 : ขั้นตอนการบรรจุศพใส่ถุงศพ กรณีเสียชีวิตในโรงพยาบาล	9
9. แผนผังที่ 2 : ขั้นตอนการบรรจุศพใส่ถุงศพ กรณีเสียชีวิตนอกโรงพยาบาล	10
10. คำแนะนำสำหรับผู้ปฏิบัติงานในการจัดการศพที่สงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	11
11. คำแนะนำสำหรับญาติผู้เสียชีวิตและผู้ปฏิบัติงานในการประกอบพิธีทางศาสนา	12
12. แนวทางการเก็บสิ่งส่งตรวจจากศพเพื่อตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	13
13. แนวทางการผ่าศพที่สงสัยหรือยืนยันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	14
14. แนวทางการจัดการศพมุสลิมที่เสียชีวิตหรือสงสัยว่าเสียชีวิตจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	15
15. แบบสอบสวนการเสียชีวิตสำหรับศพที่สงสัยการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	16

ตารางที่ 1 : เกณฑ์สอบสวนโรคผู้เสียชีวิตที่สงสัยการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Criteria of Bodies Under Investigation (BUI) for COVID-19)

เกณฑ์สอบสวนโรคกรณีเสียชีวิต
1. การเสียชีวิตในทุกวัย ที่ก่อนเสียชีวิตมีประวัติอาการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้; ไข้ ไอ น้ำมูก เจ็บคอ ไม่ได้กลิ่น หายใจเร็ว ลิ้นไม่รับรส หายใจเหนื่อย หรือหายใจลำบาก ร่วมกับ <u>14 วัน ก่อนวันเริ่มป่วย หรือ 30 วัน ก่อนเสียชีวิต</u> มีประวัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ (1) เดินทางไปยัง หรือมาจาก หรืออาศัยอยู่ในประเทศที่มีการรายงานโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (2) สัมผัสกับผู้ป่วยยืนยันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (3) ไปในสถานที่ชุมนุมชน หรือสถานที่ที่มีการรวมกลุ่มคน ที่พบผู้ป่วยยืนยันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (4) ปฏิบัติงานในสถานกักกันโรค
2. การเสียชีวิตโดยยังไม่ปรากฏสาเหตุ* ที่มีประวัติตามข้อ (1) – (4) ในข้อ 1. ในช่วงเวลา <u>30 วัน ก่อนเสียชีวิต</u> และไม่สามารถสืบทราบประวัติการเจ็บป่วยก่อนจะมีการเสียชีวิตได้
3. ผู้ป่วยโรคปอดอักเสบที่ไม่พบสาเหตุที่ชัดเจน หรือแพทย์ผู้ตรวจรักษาสงสัยว่าเป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
4. ตรวจพบลักษณะปอดอักเสบรุนแรงทั้งสองข้างจากการตรวจภาพฉายรังสีปอดภายหลังตายหรือจากการผ่าตรวจศพ
5. การเสียชีวิตใด ๆ ที่แพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพสงสัยว่าเป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

* “การเสียชีวิตโดยยังไม่ปรากฏสาเหตุ” หมายถึง การเสียชีวิตกะทันหันและไม่คาดคิด โดยไม่มีอาการเจ็บป่วยของโรคเรื้อรังที่สามารถเป็นสาเหตุการตายได้มาก่อนหน้า รวมทั้งการเสียชีวิตที่ไม่มีผู้ทราบเหตุการณ์และอาการของผู้ตายก่อนเสียชีวิต ทั้งนี้ไม่รวมถึงการเสียชีวิตกะทันหันที่มีประวัติชัดเจนว่าเกิดจากการฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้าย หรืออุบัติเหตุ

****กลุ่มผู้สัมผัสใกล้ชิดที่มีความเสี่ยงสูง (High risk closed contact)**

1. ผู้สัมผัสใกล้ชิดในครัวเรือน

- 1) สมาชิกในครอบครัว ญาติ และผู้ที่ดูแลผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ขณะที่มีการป่วย
- 2) ผู้ที่อยู่ในบ้านเดียวกับผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. ผู้สัมผัสใกล้ชิดในสถานพยาบาล

- 1) บุคลากรทางการแพทย์ บุคลากรอื่น ๆ ในแผนกที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มาเยี่ยมผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในขณะที่อยู่ในโรงพยาบาลโดยไม่ได้ใส่ Personal Protective Equipment (PPE) ตามมาตรฐาน
- 2) ผู้ป่วยรายอื่น ๆ (ป่วยด้วยโรคอื่น) ที่รับการรักษาในช่วงเวลาเดียว และอยู่ในห้องเดียวกันหรือแถวเดียวกันกับผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผู้ที่มาเยี่ยมผู้ป่วยเหล่านั้นในขณะที่ผู้ป่วยยังไม่ได้รับการรักษาในห้องแยกโรค
- 3) เจ้าหน้าที่ทางห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งส่งตรวจจากผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยไม่ได้ใส่ PPE ตามมาตรฐาน

3. ผู้สัมผัสใกล้ชิดในยานพาหนะ

- 1) ในกรณีที่ผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เดินทางโดยเครื่องบินในขณะที่มีอาการ
 - ผู้ที่ร่วมเดินทางโดยเครื่องบินกับผู้ป่วย ผู้โดยสารที่นั่งใกล้ผู้ป่วยในแถวเดียวกัน และในระยะ 2 แถวหน้าและ 2 แถวหลัง
 - พนักงานบริการบนเครื่องบินทุกรายในโซนเดียวกันกับที่ผู้ป่วยนั่ง
 - ผู้ที่ร่วมกลุ่มเดินทางเดียวกัน เช่น กลุ่มทัวร์เดียวกัน
- 2) ในกรณีที่ผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เดินทางโดยยานพาหนะอื่น ๆ ในขณะที่มีอาการ
 - ผู้ที่ร่วมเดินทางกับผู้ป่วย
 - ผู้โดยสาร หรือพนักงานที่สัมผัสสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจ หรือโดนไอ จาม จากผู้ป่วย
 - ผู้โดยสารที่อยู่ในระยะห่างไม่เกิน 1 เมตรจากผู้ป่วย

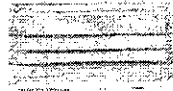

4. ผู้สัมผัสใกล้ชิดในโรงเรียน/ที่ทำงาน/ชุมชน

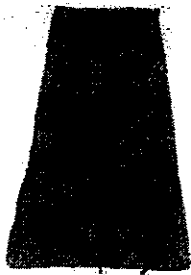
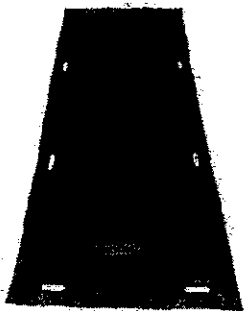

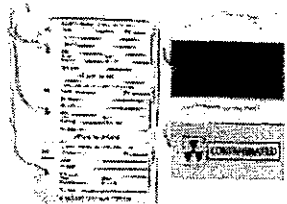
- 1) นักเรียนหรือผู้ร่วมงาน ได้แก่ กลุ่มเพื่อนที่พบปะกับผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในขณะที่มีอาการ และมีประวัติอาจสัมผัสสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจ หรือโดนไอ จาม จากผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
- 2) ผู้ที่อยู่ในชุมชนเดียวกันกับผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือในชุมชนอื่น ๆ และสัมผัสสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจ หรือโดนไอ จาม จากผู้ป่วย

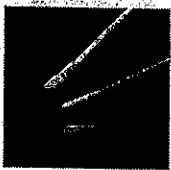
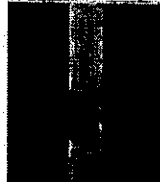

ตารางที่ 2 : การเตรียมบุคลากรสำหรับการจัดการศพติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ทีมจัดการศพติดเชื้อ อันตราย	จำนวน (คน)	หน้าที่	การสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (PPE)
หัวหน้าทีม	1	<ul style="list-style-type: none"> - ควบคุมขั้นตอนการเก็บศพให้ เป็นไปตามแนวทาง - ตรวจสอบการใส่และถอดชุด PPE ของสมาชิกในทีม - ช่วยสอดถุงศพใบที่สองถอดได้ศพ ขณะเจ้าหน้าที่บรรจุศพยกศพลอย ขึ้นจากเปลเคลื่อนย้ายศพ - เก็บตัวอย่างสิ่งส่งตรวจเพื่อยืนยัน เชื้อ 	ชุด scrub + Surgical cap + Face shield/Goggles + Surgical mask* + Coverall or Long-sleeve impermeable gown + Double gloves + shoe cover *เปลี่ยนเป็น N95 mask กรณีเก็บ Tracheal suction
เจ้าหน้าที่บรรจุศพ	2-3	<ul style="list-style-type: none"> - ยกศพและบรรจุศพใส่ถุงศพ - เช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อภายนอกถุงศพ 	ชุด scrub + Surgical cap + Face shield/Goggles + Surgical mask + Coverall + Double gloves + Boot + Boot cover
เจ้าหน้าที่ฆ่าเชื้อ	1	<ul style="list-style-type: none"> - เช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อรถเข็นศพ - ส่งอุปกรณ์สำหรับการฆ่าเชื้อ ภายนอกถุงให้เจ้าหน้าที่บรรจุศพ - กัด/บีบแอสแกทออกอลีสั่งมือให้ เจ้าหน้าที่คนอื่น 	ชุด scrub + Surgical cap + Face shield/Goggles + Surgical mask + Coverall or Long-sleeve impermeable gown + Double gloves + shoe cover

ตารางที่ 3 : การเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการศพติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

อุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคล (PPE)			
ชุด scrub		ชุดคลุมทั้งตัวหรือชุด กาวนยาวคลุมแขน (Coverall or Long-sleeve impermeable gown)	
กระบี่งหน้าแบบใส (Face shield)		หน้ากากอนามัย (Surgical mask)	
แว่นตาป้องกันแบบใส (Goggles)		หน้ากาก N95 (N95 particulate mask)	
หมวกคลุมผม (Surgical cap)		ถุงมือยางธรรมชาติ (Disposable rubber gloves)	
ถุงมือยางสังเคราะห์แบบ ยาวคลุมแขน (Long-sleeve synthetic rubber gloves)		รองเท้าบูทยาง (Rubber boot)	
ถุงคลุมรองเท้า (Shoe cover)		ถุงคลุมรองเท้าบูท (Boot cover)	

ถุงบรรจุศพ (Body bag) และวัสดุที่ใช้ในการบรรจุศพ			
กรณีใช้ถุงบรรจุศพตามห้องตลาดทั่วไป (Commercial body bag) จำนวน 2 ถุงต่อศพ	<ul style="list-style-type: none"> - ถุงมีซิปลดด้วยด้านบนหรือด้านข้าง - หนาอย่างน้อย 150 ไมครอน หรือ 6 มิล (mil) - เชื่อมรอยต่อขอบถุงด้วยความร้อน 		
กรณีใช้ถุงบรรจุศพแบบมาตรฐาน (OSHA-standard body bag) จำนวน 1 ถุงต่อศพ	<ul style="list-style-type: none"> - ถุงมีซิปลดด้วยด้านบน - หนาอย่างน้อย 450 ไมครอน หรือ 18 มิล (mil) - มีหูจับอย่างน้อย 4 หู - เชื่อมรอยต่อขอบถุงด้วยความร้อน 		
สายเคเบิลคล้องซิปล (Zip tie)		ป้ายสัญลักษณ์แสดงวัตถุอันตรายทางชีวภาพ (Biohazard tag)	

ชุดเก็บสิ่งส่งตรวจ					
Synthetic fiber swab จำนวนอย่างน้อย 2 ชิ้นต่อศพ		Viral transport media (VTM) จำนวนอย่างน้อย 2 หลอดต่อศพ		ถ้วยพลาสติกปลอดเชื้อ (กรณีเก็บ Tracheal suction)	

น้ำยาฆ่าเชื้อและวัสดุสำหรับการฆ่าเชื้อ			
0.5% Hypochlorite solution หรือ น้ำยาฆ่าเชื้ออื่นที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อมสหรัฐอเมริกาว่าสามารถทำลายเชื้อ SARS-CoV-2 ได้ (EPA-registered disinfectant)	น้ำยาแอลกอฮอล์ล้างมือ (Alcohol based hand rub)	ผ้าก๊อชหุ้มสำลี (Top dressing) และสำลีก้อน	ถุงขยะติดเชื้อ

กล่องถ่ายรูปหรืออุปกรณ์บันทึกภาพอื่น ๆ

ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการจัดการศพติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1. ก่อนเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ ให้หัวหน้าทีมพูดคุยชี้แจงทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละท่าน และแนวทางการปฏิบัติงาน ทบทวนขั้นตอนการใส่และถอดชุด PPE และทบทวนขั้นตอนการบรรจุศพใส่ถุงศพ
2. ตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้ครบถ้วนพร้อมใช้งาน กรณีใช้น้ำยาฆ่าเชื้อเป็น 0.5% Hypochlorite solution ให้เตรียมน้ำยาไว้วันต่อวัน เนื่องจากน้ำยาไม่มีความคงตัว
3. ให้ผู้ปฏิบัติงานใส่ชุด scrub หรือชุดเครื่องแบบในการปฏิบัติงานเดินทางไปยังพื้นที่ที่ศพอยู่ โดยไม่ต้องสวมใส่ชุด PPE
4. เมื่อเดินทางไปถึงพื้นที่ปฏิบัติงาน ให้ทำการซักประวัติสอบสวนโรคจากญาติผู้ตาย บุคลากรทางสาธารณสุขที่เป็นผู้ดูแลก่อนเสียชีวิต และเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง ก่อนจะเข้าไปยังพื้นที่ที่ศพอยู่
5. ก่อนการเข้าไปในพื้นที่ที่ศพอยู่ ให้ผู้ปฏิบัติงานใส่ชุด PPE ตามที่กำหนด และให้หัวหน้าทีมตรวจสอบความพร้อมของชุด PPE อีกครั้งก่อนเข้าพื้นที่
6. เข้าไปในพื้นที่ที่ศพนั้นอยู่ กรณีเสียชีวิตในบ้านให้ผู้ปฏิบัติงานเปิดประตูหน้าต่างเพื่อให้มีแสงสว่างในการทำงาน และการระบายอากาศ
7. ถ่ายรูปผู้ตายเพื่อใช้ในการระบุบุคคล โดยถ่ายให้เห็นสภาพศพทั้งตัวจากด้านบนหรือด้านข้าง และถ่ายใบหน้าตรงของศพ
8. กรณีเสียชีวิตนอกโรงพยาบาล ให้เก็บสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตายที่น่าจะสัมผัสกับผู้ตาย ใส่ถุงขยะติดเชื้อ หากเป็นเอกสารสำคัญและของมีค่าให้ทำการถ่ายรูปและจดบันทึก พร้อมทั้งแจ้งให้พนักงานสอบสวนรับทราบ
9. กรณีเสียชีวิตในโรงพยาบาล ให้ถอดอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ทั้งหมดออกจากผู้ตาย ยกเว้น ท่อ สาย และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่สัมผัสกับทางเดินหายใจและปอดของผู้ตาย
10. ทำการเก็บสิ่งส่งตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวทาง ในกรณีที่ยังไม่เคยตรวจหรือยังไม่ทราบผลการตรวจยืนยันการติดเชื้อ
11. ก่อนทำการบรรจุศพใส่ถุง ให้ใช้สำลีก้อนชุบ 0.5% Hypochlorite solution อุดในรูจมูก ช่องปาก และปลายเปิดของท่อต่าง ๆ รวมทั้งผูกมัดสาย Nasogastric tube เพื่อป้องกันการไหลของสารคัดหลั่งออกมาเปรอะเปื้อนในขณะที่ทำการยกศพใส่ถุงศพ
12. ทำการบรรจุศพใส่ถุงศพตามขั้นตอน
13. เมื่อนำศพใส่ถุงบรรจุศพแล้ว ให้ถอดชุด PPE ออก แล้วเก็บใส่ถุงขยะติดเชื้อแยกกันระหว่างอุปกรณ์ใช้แล้วทิ้งกับอุปกรณ์ที่จะนำไปฆ่าเชื้อแล้วเอากลับมาใช้ซ้ำ
14. แจ้งเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกู้ภัยหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เคลื่อนย้ายศพดำเนินการยกศพขึ้นรถเพื่อเคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่เก็บศพ โดยให้เจ้าหน้าที่ที่ยกศพใส่ถุงมืออย่างชนิดใช้แล้วทิ้ง ไม่ต้องใส่ชุด PPE

กรณีผู้เสียชีวิตที่เข้าเกณฑ์สอบสวนโรคหรือมีผลตรวจยืนยันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการตาย
ผิดธรรมชาติหรือการตายระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานที่จำเป็นต้องชันสูตรพลิกศพ

- ให้แพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพทำการถ่ายภาพศพและสถานที่ที่พบศพจากระยะไกล (อย่างน้อย 6 ฟุต)
โดยไม่ต้องให้พนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพอื่น ๆ เข้าไปในพื้นที่ที่ศพนั้นอยู่
- หากภายหลังผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการรายงานว่าผู้ตายไม่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้แพทย์
ผู้ชันสูตรพลิกศพแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อร่วมดำเนินการชันสูตรพลิกศพโดยละเอียดอีกครั้ง
- หากภายหลังผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการรายงานว่าผู้ตายมีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้แพทย์
ผู้ชันสูตรพลิกศพใช้รูปถ่ายในครั้งแรกเป็นข้อมูลในการออกรายงานชันสูตรพลิกศพเท่าที่สามารถให้
รายละเอียดได้ กรณีมีความจำเป็นต้องทำการตรวจภายนอกศพอีกครั้งเพื่อตรวจบันทึกบาดแผลภายนอก
ที่สำคัญต่อการระบุสาเหตุและพฤติการณ์การตาย ให้ผู้ปฏิบัติงานสวมชุด PPE เหมือนกับเจ้าหน้าที่บรรจุ
ศพตามตารางที่ 2 และทำการบรรจุศพด้วยถุงใส่ศพใหม่อีกครั้งตามขั้นตอนภายหลังเสร็จสิ้นการตรวจศพ

เมื่อผู้ปฏิบัติงานเดินทางกลับมาถึงโรงพยาบาลหรือหน่วยงานของตน

- ให้ถอดเปลี่ยนชุดทำงาน ล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ทันที
- นำถุงขยะติดเชื้อที่มีสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตายไปเก็บรวมกับศพผู้ตาย
- นำถุงขยะติดเชื้อที่มีอุปกรณ์ reusable ส่งให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบทำความสะอาดฆ่าเชื้อ
- นำถุงขยะติดเชื้อที่มีอุปกรณ์ non-reusable และขยะติดเชื้ออื่น ๆ ส่งให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบกำจัดขยะ
ติดเชื้อ
- นำส่งสิ่งส่งตรวจไปยังห้องปฏิบัติการ

แผนผังที่ 1 : ขั้นตอนการบรรจุศพใส่ถุงศพ กรณีเสียชีวิตในโรงพยาบาล

แบบใช้ถุงศพทั่วไป 2 ถุง

1. เตรียมทางถุงศพ 1 ถุง ไว้บนรถเข็นศพ แล้วเข็นรถเข็นไปไว้ข้างเตียงผู้ป่วย
2. ดึงผ้าปูเตียงขึ้นมาพันที่หัวศพ
3. จับผ้าปูเตียงบริเวณส่วนหัวและท้าย แล้วยกศพไปวางบนถุงศพที่ทางไว้บนรถเข็นศพ อาจใช้สไลด์บอร์ดช่วยในกรณีที่ศพมีน้ำหนักมาก
4. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
5. คลุมปิดถุงศพแล้วรัดซิปลง
6. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
7. เช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อด้านนอกถุงศพ
8. กางถุงศพใบที่สอง ยกถุงศพใบแรกที่มีศพอยู่ลอยขึ้นจากรถเข็นศพเล็กน้อยโดยจับบริเวณมุมถุง สอดถุงศพใบที่สองสอดใต้ศพ แล้ววางศพลงบนถุงศพที่สอง
9. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
10. คลุมปิดถุงศพแล้วรัดซิปลง
11. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
12. เช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อด้านนอกถุงศพ
13. พลิกตะแคงถุงศพเพื่อเช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อด้านล่างของถุงศพและพื้นเตียงรถเข็นศพทั้งสองฝั่ง
14. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
15. ผูกคดล็อกด้วยสายรัดและป้ายชื่อศพ ติดป้ายสัญลักษณ์อันตรายทางชีวภาพนอกถุง
16. เช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อที่รถเข็นศพตั้งแต่บริเวณมือจับจนถึงล้อ
17. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
18. ขับรถเข็นศพผ่านประตูมาที่พื้นที่สะอาดให้ผู้ปฏิบัติงานภายนอกห้องเข็นรับศพออกไป โดยผู้ปฏิบัติงานด้านในอยู่ด้านในห้อง

แบบใช้ถุงศพมาตรฐาน OSHA 1 ถุง

1. เตรียมทางถุงศพไว้บนรถเข็นศพ แล้วเข็นรถเข็นไปไว้ข้างเตียงผู้ป่วย
2. ดึงผ้าปูเตียงขึ้นมาพันที่หัวศพ
3. จับผ้าปูเตียงบริเวณส่วนหัวและท้าย แล้วยกศพไปวางบนถุงศพที่ทางไว้บนรถเข็นศพ อาจใช้สไลด์บอร์ดช่วยในกรณีที่ศพมีน้ำหนักมาก
4. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
5. คลุมปิดถุงศพแล้วรัดซิปลง
6. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
7. เช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อด้านนอกถุงศพ
8. พลิกตะแคงถุงศพเพื่อเช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อด้านข้างของถุงศพและพื้นเตียงรถเข็นศพทั้งสองฝั่ง
9. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
10. ผูกคดล็อกด้วยสายเคเบิลและป้ายชื่อศพ ติดป้ายสัญลักษณ์อันตรายทางชีวภาพนอกถุง
12. เช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อที่รถเข็นศพตั้งแต่บริเวณมือจับจนถึงล้อ
13. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
14. ขับรถเข็นศพผ่านประตูมาที่พื้นที่สะอาดให้ผู้ปฏิบัติงานภายนอกห้องเข็นรับศพออกไป โดยผู้ปฏิบัติงานภายในห้ามออกมานอกห้องพร้อมกับรถเข็นศพ

แผนผังที่ 2 : ขั้นตอนการบรรจุศพใส่ถุงศพ กรณีเสียชีวิตนอกโรงพยาบาล

แบบใช้ถุงศพทั่วไป 2 ถุง

1. เตรียมกางถุงศพ 1 ถุง ไว้บนพื้นข้างศพหรือพื้นที่ใกล้เคียง ระวังอย่าให้ด้านนอกถุงศพสัมผัสกับศพ หรือ ควบสารคัดหลั่งที่พื้น
2. ยกศพมาวางบนถุงศพ โดยผู้ปฏิบัติงานซ้อนยกบริเวณไหล่ ด้านหลังทั้งสองข้าง ระวังการสัมผัสกับสารคัดหลั่งบริเวณใบหน้า
3. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
4. คลุมปิดถุงศพแล้วรัดซิปล ระวังอย่าให้มีลมค้างในถุงศพ
5. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
6. เช็ดน้ำยามาเช็ดด้านนอกถุงศพ
7. เช็ดน้ำยามาเช็ดบริเวณพื้นที่ที่ศพนั้นอยู่ก่อนยกศพ กรณีเป็นพื้นดินให้เทราคน้ำยามาเช็ด
8. กางถุงศพอีก 1 ถุง ไว้บนพื้น ข้างถุงศพใบแรกที่มีศพอยู่ หรือพื้นที่ใกล้เคียง ระวังไม่ให้ถุงศพสัมผัสพื้นที่ที่ศพนั้นอยู่ก่อนยกศพ
9. ยกถุงศพใบแรกที่มีศพอยู่โดยจับบริเวณมุมถุง วางบนถุงศพใบที่สองที่วางเปิดอยู่บนพื้น
10. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
11. คลุมปิดถุงศพแล้วรัดซิปล
12. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
13. เช็ดน้ำยามาเช็ดด้านนอกถุงศพ
14. พลิกตะแคงถุงศพเพื่อเช็ดน้ำยามาเช็ดด้านล่างของถุงศพทั้งสองฝั่ง
15. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
16. ผูกคล้องซิปลด้วยสายเคเบิลและป้ายชื่อศพ ติดป้ายสัญลักษณ์วัตถุอันตรายทางชีวภาพนอกถุง
17. ยกศพขึ้นรถโดยจับบริเวณมุมถุง

แบบใช้ถุงศพมาตรฐาน OSHA 1 ถุง

1. เตรียมกางถุงศพไว้บนพื้นข้างศพหรือพื้นที่ใกล้เคียง ระวังอย่าให้ด้านนอกถุงศพสัมผัสกับศพหรือควบสารคัดหลั่งที่พื้น
2. ยกศพมาวางบนถุงศพ โดยผู้ปฏิบัติงานซ้อนยกบริเวณไหล่ ด้านหลังทั้งสองข้าง ระวังการสัมผัสกับสารคัดหลั่งบริเวณใบหน้า
3. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
4. คลุมปิดถุงศพแล้วรัดซิปล
5. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
6. เช็ดน้ำยามาเช็ดด้านนอกถุงศพ
7. พลิกตะแคงถุงศพเพื่อเช็ดน้ำยามาเช็ดด้านล่างของถุงศพทั้งสองฝั่ง
8. เช็ดน้ำยามาเช็ดบริเวณพื้นที่ที่ศพนั้นอยู่ก่อนยกศพ
9. ล้างมือทั้งถุงมือด้วยแอลกอฮอล์
10. ผูกคล้องซิปลด้วยสายเคเบิลและป้ายชื่อศพ ติดป้ายสัญลักษณ์วัตถุอันตรายทางชีวภาพนอกถุง
11. ยกศพขึ้นรถโดยจับบริเวณมุม

คำแนะนำสำหรับผู้ปฏิบัติงานในการจัดการศพที่สงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

- ✔ ผู้ปฏิบัติงานต้องสวมชุด PPE ขณะทำงานตลอดเวลา และถอดชุดออกทันทีหลังเสร็จสิ้นการจัดการศพ
- ✔ ผู้ปฏิบัติงานควรเคยผ่านการอบรมการใส่และถอดชุด PPE และการจัดการศพติดเชื้อมาก่อน
- ✔ เจ้าหน้าที่เข็นรถเข็นศพ, เจ้าหน้าที่เคลื่อนย้ายศพ, ผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ และญาติผู้ตาย สามารถสัมผัสผู้สวดศพภายนอกที่ผ่านการ decontamination มาแล้ว โดยใส่ถุงมือแบบใช้แล้วทิ้งและไม่ต้องสวมชุด PPE
- ✔ การเก็บศพเพื่อรอผลการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ ควรเก็บในตู้เย็นเก็บศพที่มีช่องแยก ไม่เก็บในห้องเย็นหรือเก็บร่วมกับศพอื่น ๆ
- ✔ ศพที่ได้รับการยืนยันทางห้องปฏิบัติการแล้วว่าไม่พบการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถนำศพออกจากถุงได้ และสามารถอาบน้ำทำความสะอาดศพ ฉีดน้ำยาฆ่าเชื้อสภาพศพ รวมทั้งประกอบพิธีทางศาสนาได้ตามปกติ
- ✔ สามารถใช้ได้ทั้งวิธีการเผาศพและการฝังศพสำหรับผู้เสียชีวิตที่ตรวจพบการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความเชื่อและประเพณีตามศาสนาของผู้เสียชีวิต
- ✘ ไม่ควรถอดอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่สัมผัสกับสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจออกจากศพ เช่น Endotracheal tube, Nasogastric tube, Oropharyngeal airway ยกเว้นในกรณีที่มีความจำเป็นต้องเก็บสารคัดหลั่งที่ปนเปื้อนอุปกรณ์ทางการแพทย์นั้น ๆ เพื่อส่งตรวจยืนยันเชื้อ สามารถถอดอุปกรณ์ดังกล่าวได้และนำส่งตามแนวทางการเก็บส่งตรวจของห้องปฏิบัติการ
- ✘ ไม่ควรใช้อุปกรณ์ฉีดพ่นน้ำหรือน้ำยาฆ่าเชื้อกับศพ ถุงศพ รถเข็นศพ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ในการจัดการศพ รวมทั้งการทำความสะอาดพื้นที่ที่พบศพ เพื่อลดการฟุ้งกระจายของเชื้อโรค ให้ใช้วิธีการเช็ด ขั้ว หรือล้างแทน
- ✘ ไม่ควรเปิดถุงบรรจุศพอีกหลังการเก็บศพ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคจากการสัมผัสสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจของผู้ตาย
- ✘ ไม่ควรอาบน้ำทำความสะอาดศพ
- ✘ ไม่ควรฉีดน้ำยาฆ่าเชื้อสภาพศพ

คำแนะนำสำหรับญาติผู้เสียชีวิตและผู้ปฏิบัติงานในการประกอบพิธีทางศาสนา

- ✔ ในปัจจุบันยังไม่มีรายงานการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากศพสู่คน ถึงแม้ว่าโอกาสการแพร่กระจายเชื้อจากศพจะต่ำ แต่ญาติผู้เสียชีวิตและผู้ปฏิบัติงานในการจัดการศพมีโอกาสที่จะได้รับเชื้อโรคได้จากการสัมผัสกับสารคัดหลั่งของผู้ตาย
- ✔ ศพผู้ตายได้รับการบรรจุใส่ถุงศพและผ่านการทำความสะอาดฆ่าเชื้อภายนอกถุงศพตามมาตรฐานทางการแพทย์ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่อยู่ในสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจของผู้ตาย
- ✔ ญาติผู้เสียชีวิตและผู้ปฏิบัติงานในการประกอบพิธีทางศาสนา สามารถสัมผัสถุงศพภายนอกที่ผ่านการทำความสะอาดฆ่าเชื้อมาแล้ว โดยใส่ถุงมืออย่างแบบใช้แล้วทิ้งชั้นเดียว และไม่มีควมจำเป็นต้องสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันชนิดอื่นอีก อย่างไรก็ตาม ไม่แนะนำให้สัมผัสศพถ้าไม่จำเป็น เพื่อป้องกันอันตรายจากการสัมผัสกับเชื้อโรคอื่น ๆ และน้ำยาฆ่าเชื้อที่เปื้อนอยู่ด้านนอกถุงซึ่งอาจทำให้เกิดการระคายเคืองต่อผิวหนัง
- ✘ ห้ามเปิดถุงบรรจุศพ เพื่อดูศพ รดน้ำศพ ทำความสะอาดศพ เปลี่ยนเสื้อผ้า ฉีดน้ำยารักษาสภาพศพ หรือประกอบพิธีทางศาสนาอื่น ๆ การเปิดถุงบรรจุศพอาจทำให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อโรคจากการสัมผัสสารคัดหลั่งของผู้ตาย และถึงแม้จะมีการนำศพกลับไปบรรจุในถุงเดิมหลังนำศพออกมา การปนเปื้อนเชื้อโรคก็ยังสามารถพบได้บริเวณภายนอกถุงศพ
- ✔ สามารถใช้วิธีการเผาศพหรือการฝังศพสำหรับผู้เสียชีวิตที่ตรวจพบการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็ได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความเชื่อและประเพณีตามศาสนาของผู้เสียชีวิต
- ✔ การจัดตั้งศพเพื่อประกอบพิธีทางศาสนาสามารถกระทำได้ตามปกติ โดยบรรจุศพในโลงเย็น อย่างไรก็ตาม แนะนำให้ทำการเผาศพหรือฝังศพโดยเร็ว เนื่องจากศพไม่ได้ผ่านการฉีดน้ำยารักษาสภาพศพ ทำให้ศพมีการเปลี่ยนแปลงสภาพได้เร็ว และอาจทำให้เกิดการรั่วซึมของของเหลวที่เกิดจากการเน่า
- ✔ โลงเย็นและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่สัมผัสกับถุงศพระหว่างการประกอบพิธีทางศาสนา สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ โดยการเช็ดทำความสะอาดด้วยน้ำยาฟอกขาว 0.1% Hypochlorite solution (หากผลิตภัณฑ์มีความเข้มข้น 3% ให้ผสมน้ำยา 40 มิลลิลิตร : น้ำ 1 ลิตร หากผลิตภัณฑ์มีความเข้มข้น 5-6% ให้ผสมน้ำยา 20 มิลลิลิตร : น้ำ 1 ลิตร)
- ✔ เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่สามารถแพร่กระจายในควันที่เกิดจากการเผาศพได้ การเก็บเถ้ากระดูกสามารถกระทำได้ตามปกติ เนื่องจากเชื้อไวรัสถูกทำลายด้วยอุณหภูมิที่สูงไปหมดแล้ว
- ✔ ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่อย่างเคร่งครัด

แนวทางการเก็บสิ่งส่งตรวจจากศพเพื่อตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1. กรณีผู้ป่วยเสียชีวิตในโรงพยาบาล

- กรณีผู้ป่วยเสียชีวิตในโรงพยาบาล และมีการเก็บสิ่งส่งตรวจไปแล้ว แต่ยังไม่ทราบผลการตรวจ ให้รอผลการตรวจก่อนทำการเก็บศพใส่ถุงศพตามแนวทาง โดยไม่ต้องทำการเก็บสิ่งส่งตรวจอีก
- หากผู้ป่วยได้รับการใส่ท่อช่วยหายใจก่อนเสียชีวิต ให้ทำการเก็บสิ่งส่งตรวจจาก Tracheal suction ใส่ภาชนะปลอดเชื้อ โดยไม่ต้องใส่ในหลอด VTM (แนะนำให้ทำใน Airborne Infection Isolation Rooms; AIIRs และผู้เก็บต้องใส่หน้ากาก N95) หรือตัดปลายท่อช่วยหายใจที่สัมผัสกับสารคัดหลั่งใส่ในหลอด VTM
- หากผู้ป่วยไม่ได้รับการใส่ท่อช่วยหายใจ ให้ทำการเก็บสิ่งส่งตรวจจากทางเดินหายใจส่วนบนด้วยวิธี Nasopharyngeal swab

2. กรณีพบศพเสียชีวิตนอกโรงพยาบาล ให้ทำการเก็บสิ่งส่งตรวจจากทางเดินหายใจส่วนบนด้วยวิธี Nasopharyngeal swab

3. การเก็บ Nasopharyngeal swab

- ให้ใช้ Synthetic fiber swab (Dacron หรือ Rayon swab) ที่มีก้านเป็นพลาสติก ห้ามใช้ Calcium alginate swab หรือ swab ที่มีก้านเป็นไม้ เนื่องจาก swab ประเภทดังกล่าวอาจมีหรือปนเปื้อนสารที่ยับยั้งไวรัสและกระบวนการ PCR
- วิธีการเก็บ Nasopharyngeal swab ให้สอด swab เข้าไปในรูจมูกในแนวขนานกับเพดานปากให้ลึกที่สุด ทิ้ง swab ไว้ 2-3 วินาที เพื่อให้ดูดซึมสารคัดหลั่ง และทำอีกข้างด้วย swab อันเดิม
- ใส่ swabs ลงไปในหลอดปลอดเชื้อที่มี viral transport media (VTM) 2-3 ml ทันทีหลังการเก็บ

4. การเก็บ Lung swab

- ให้ใช้ Synthetic fiber swab ที่มีก้านเป็นพลาสติก เหมือนกับการเก็บ Nasopharyngeal swab
- วิธีการเก็บ Lung swab ให้ใช้ swab เช็ดซับใน Trachea, Bronchi, และ Cut surface ของเนื้อปอดทั้งสองข้าง
- ใส่ swabs ลงไปในหลอดปลอดเชื้อที่มี viral transport media (VTM) 2-3 ml ทันทีหลังการเก็บ

5. การเก็บรักษาสิ่งส่งตรวจ เมื่อเก็บตัวอย่างแล้วต้องแช่ในกระติกน้ำแข็งทันที หรือเก็บในตู้เย็นอุณหภูมิ 4-8 องศาเซลเซียส แล้วนำส่งห้องปฏิบัติการภายใน 24 ชั่วโมง

6. การบรรจุและขนส่งสิ่งส่งตรวจ

- ก่อนเก็บตัวอย่างจากศพควรเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการเก็บตัวอย่างให้พร้อม เขียนรายละเอียดผู้ตาย เช่น ชื่อผู้ตาย ชนิดของตัวอย่าง วันเดือนปี บนฉลากข้างหลอดให้ครบถ้วน ปิดทับฉลากด้วยวัสดุกันน้ำ
- เมื่อเก็บตัวอย่างเสร็จเรียบร้อยแล้วถอดถุงมือชั้นนอกสุด เปลี่ยนสวมใส่ถุงมือคู่มือใหม่ ทำการฆ่าเชื้อภายนอกหลอดวัตถุตัวอย่างโดยเช็ดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ควรตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลบนฉลากข้างขวด หรือหลอดวัตถุตัวอย่างอีกครั้ง
- บรรจุหลอดวัตถุตัวอย่างใส่ถุงซิปล 2 ชั้น ทำการฆ่าเชื้อภายนอกถุงซิปลโดยเช็ดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ
- นำหลอดวัตถุตัวอย่างที่อยู่ในถุงซิปลใส่กล่องหรือภาชนะที่มีฝาล็อคปิดมิดชิด ตั้งหลอดวัตถุตัวอย่างในสภาพตั้งตรง เพื่อป้องกันการหกกระจายของตัวอย่าง เช็ดน้ำยาฆ่าเชื้อภายนอกกล่องหรือภาชนะที่ขนส่งตัวอย่าง

แนวทางการฆ่าศพที่สงสัยหรือยืนยันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การฆ่าศพผู้เสียชีวิตที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นลักษณะงานที่มีความเสี่ยงสูงต่อการสัมผัสสารคัดหลั่งของผู้ตาย รวมทั้งการได้รับเชื้อจากการแพร่กระจายทางอากาศ (Airborne transmission) จากขั้นตอนการฆ่าศพที่ทำให้เกิดการฟุ้งกระจายของเชื้อโรคในอากาศ เช่น การใช้เลื่อยไฟฟ้า ดังนั้นควรหลีกเลี่ยงการฆ่าศพผู้เสียชีวิตที่ได้รับการยืนยันว่ามีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยกเว้นมีเหตุจำเป็น กรณีผู้เสียชีวิตมีประวัติเสี่ยงเข้าเกณฑ์สอบสวนโรค ควรทำการเก็บส่งตรวจเพื่อยืนยันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนจะทำการฆ่าศพในทุกราย

การฆ่าศพผู้เสียชีวิตที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. **ห้องฆ่าศพ** การฆ่าศพควรทำในห้องที่มีลักษณะเป็น Airborne Infection Isolation Rooms (AIIRs) ถ้าไม่มีห้องลักษณะดังกล่าว ห้องหรือพื้นที่ที่จะใช้ในการฆ่าศพควรมีการจัดการด้านการระบายอากาศที่เพียงพอตามแนวทางดังนี้
 - มีความดันอากาศเป็นลบเมื่อเทียบกับพื้นที่แวดล้อมภายนอก และไม่มี air recirculation ไปยังพื้นที่ข้างเคียง
 - มีการถ่ายเทอากาศอย่างน้อย 6 air changes per hour (ACH) สำหรับอาคารเก่า และ 12 ACH สำหรับอาคารสร้างใหม่หรือได้รับการปรับปรุงใหม่
 - มีการระบายอากาศไปยังพื้นที่ภายนอกอาคารที่ไม่มีบุคคลอื่นทำงานหรืออาศัยอยู่
 - มีการควบคุมการไหลเวียนอากาศภายในห้องฆ่าศพหรือพื้นที่ฆ่าศพไม่ให้อากาศจากเตียงฆ่าศพผ่านผู้ปฏิบัติงานในห้องฆ่าศพ
2. **การสวมชุด PPE** ผู้ปฏิบัติงานในห้องฆ่าศพต้องสวมชุด PPE อย่างน้อยดังนี้
 - ชุดสครับทับด้วยเอี่ยมพลาสติกหรือชุดกาวกันน้ำที่คลุมเต็มแขน
 - ถุงมือผ้าตัดสองชั้น
 - หน้ากาก N95 respirator กรณีทำหัตถการที่มีความเสี่ยงสูงให้เกิด aerosol ควรใส่ Powered air-purifying respirators (PAPRs) ร่วมกับหน้ากาก N95 หรือ HEPA filters
 - แว่นตาป้องกันหรือ Face shield
 - หมวกคลุมผม
 - ถุงคลุมรองเท้า
3. **หัตถการที่ควรหลีกเลี่ยง** เนื่องจากอาจทำให้เกิดการฟุ้งกระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
 - การใช้เลื่อยไฟฟ้าตัดกระดูก หรืออุปกรณ์ที่มีความเร็วสูงหรือความดันสูงอื่น ๆ เช่น การ suction
 - การเปิดตรวจภายในทางเดินหายใจ และการผ่านหน้าตัดเนื้อปอด
4. **หลังการฆ่าศพ** ให้ทำความสะอาดห้องฆ่าศพ เตียงฆ่าศพ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ 0.5% Hypochlorite solution หรือ น้ำยาฆ่าเชื้ออื่นที่ได้รับการรับรองว่าสามารถทำลายเชื้อ SARS-CoV-2 ได้

แนวทางการจัดการศพมุสลิมที่เสียชีวิตหรือสงสัยเสียชีวิตจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1. ห้ามญาติผู้เสียชีวิตและผู้มาเยี่ยม สัมผัสหรือจับศพ (มัยยิต)
2. ให้บุคคลที่เป็นมุสลิมทำการตะยัมมูมแทนการอาบน้ำศพ ในห้องปลอดเชื้อหรือสถานที่ที่จัดเตรียมไว้เฉพาะ โดยผู้ทำหน้าที่ตะยัมมูมสวมชุด PPE เหมือนกับเจ้าหน้าที่เก็บสิ่งส่งตรวจ (ตารางที่ 2) หากเป็นไปได้ผู้ทำหน้าที่ตะยัมมูมควรเป็นบุคลากรทางสาธารณสุขที่เคยผ่านการอบรมการใส่และถอดชุด PPE มาก่อน
3. ขั้นตอนการตะยัมมูมเป็นดังนี้
 - 1) ให้ผู้ทำตะยัมมูมตั้งเจตนา (เนียต) ว่า "ข้าพเจ้าตั้งใจตะยัมมูมแทนการอาบน้ำให้แก่ศพนี้ เพื่ออัลลอฮ์ ตาอาลา" โดยให้เนียตขณะยกฝ่ามือขึ้นหลังจากตบฝุ่นแล้ว
 - 2) ใช้ฝ่ามือทั้งสองข้างตบฝุ่นครั้งที่หนึ่ง เพื่อลูบบริเวณโบน้ำศพ
 - 3) ใช้ฝ่ามือทั้งสองข้างตบฝุ่นครั้งที่สอง แล้วใช้ฝ่ามือขวาลูบมือขวาของศพถึงข้อศอก หลังจากนั้นใช้ฝ่ามือซ้ายลูบมือซ้ายของศพจนถึงข้อศอกหรืออย่างน้อยที่สุดลูบให้ถึงข้อมือทั้งสองข้าง
4. หากการสัมผัสศพโดยตรงนั้นไม่ปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ทำตะยัมมูม อนุญาตให้ทำตะยัมมูมบนถุงบรรจุศพโดยไม่ต้องแกะถุงออก และให้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่ระบุในข้อที่ 3 การทำตะยัมมูมบนถุงบรรจุศพที่ผ่านการทำความสะอาดฆ่าเชื้อแล้วให้ผู้ทำตะยัมมูมสวมใส่หน้ากากอนามัยและถุงมือแบบใช้แล้วทิ้งชิ้นเดียว โดยไม่ต้องสวม PPE เพิ่มชุด
5. หลังการตะยัมมูมให้ปิดถุงบรรจุศพ โดยถือเอาถุงบรรจุศพเป็นกะพั้น ขั้นตอนการบรรจุศพและทำความสะอาดฆ่าเชื้อภายนอกถุงบรรจุศพให้กระทำเหมือนกับการจัดการศพติดเชื้อตามปกติ (แผนผังที่ 1 และ 2)
6. ให้ผู้ทำหน้าที่ตะยัมมูมทำการระมัดระวังให้แก่ศพ ณ สถานที่นั้น ก่อนการเคลื่อนย้ายศพ
7. กรณีผู้ทำตะยัมมูมได้ละหมาดญะมาอะฮ์ให้แก่ศพแล้ว ให้รับน้ำศพไปฝังที่สุสาน (กุโบร์) ทันที
8. หากยังมีได้ละหมาดญะมาอะฮ์ให้แก่ศพ ให้ญาติของผู้เสียชีวิต (เฉพาะญาติใกล้ชิดเท่านั้น) ละหมาดที่สุสาน โดยให้ผู้ร่วมละหมาดป้องกันตนเองโดยการสวมใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า และเว้นระยะห่างระหว่างกัน 2 เมตร
9. ให้ฝังศพผู้เสียชีวิตในท่านอนตะแคงขวาหันหน้าไปทางกิบลัต (ทิศตะวันตก)

กรณีไม่มีบุคลากรหรือแพทย์มุสลิม ขอให้ทางโรงพยาบาลหรือญาติของผู้เสียชีวิตติดต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรืออิหม่ามในพื้นที่ของผู้เสียชีวิต มารับศพไปจัดการละหมาดและฝังทันที โดยให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเคร่งครัด จนการฝังแล้วเสร็จ ทั้งนี้ หากจังหวัดใดไม่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้โรงพยาบาลหรือญาติของผู้เสียชีวิตติดต่อมายังสำนักจุฬาราชมนตรี หมายเลขโทรศัพท์ 02-9494278, 02-9494288, 02-9494312-3, 094-5535655, 089-6353554 เพื่อประสานงานในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

หมายเหตุ แนวทางข้างต้นอ้างอิงและปรับปรุงมาจากประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 2/2563 ลงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2563, ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยเรื่อง การงดละหมาดญะมาอะฮ์ การงดละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะฮ์) ที่มีสยิด การจัดการกรรมของกลุ่มญะมาอะฮ์คัปปัลียะฮ์ และการจัดการกับศพ (มัยยิต) (ฉบับที่ 3/2563) ลงวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2563 และประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง แนวทางและวิธีการจัดการศพมุสลิมที่เสียชีวิตจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ลงวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2563

แบบสอบถามการเสียชีวิตสำหรับศพที่สงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - นามสกุล..... เลขบัตรประชาชน/passport..... สัญชาติ.....
 เพศ ชาย หญิง อายุ ปี เดือน อาชีพ (ระบุลักษณะงานที่ทำอย่างละเอียด เช่น บุคลากรทางการแพทย์
 เจ้าหน้าที่ที่สัมผัสกับนักท่องเที่ยว) สถานที่ทำงาน/ สถานศึกษา.....
 ที่อยู่ขณะเสียชีวิตในประเทศไทย บ้าน อื่น ๆ ระบุ เลขที่ หมู่ที่ หมู่บ้าน.....
 ซอย ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด
 ชื่อญาติที่ติดต่อกได้..... ความสัมพันธ์กับผู้ตาย..... หมายเลขโทรศัพท์.....

2. ข้อมูลทางคลินิก

วันที่เสียชีวิต/พบศพ..... เวลา.....

พฤติกรรมการตายเบื้องต้น

- ตายมีปรากฏเหตุ ช้ำตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้าย อุบัติเหตุ
 ตายโดยธรรมชาติ ระบุโรค.....

โรคประจำตัว

- ไม่ทราบ ไม่มี มี ระบุ

ประวัติการเจ็บป่วยก่อนเสียชีวิต

- ไม่ทราบ ไม่มี มี (กรุณาเลือกอาการด้านล่าง)
 ไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก หายใจลำบาก หายใจเหนื่อย อื่น ๆ ระบุ

วันที่เริ่มมีอาการ..... ไม่เคยเข้ารับการรักษา เคยเข้ารับการรักษา

สถานพยาบาล..... จังหวัด วันที่เข้ารับการรักษารั้งแรก.....

การใส่เครื่องช่วยหายใจ ใส่ ไม่ใส่

เอ็กซเรย์ปอด ไม่ได้ทำ ทำ วันที่..... ระบุผล

ประวัติสัมผัสกับผู้ป่วยยืนยันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มี มี วันที่.....

3. ประวัติเสี่ยง

ช่วง (14 วันก่อนป่วย) / (30 วันก่อนเสียชีวิต) เดินทางไปยัง หรือมาจาก หรืออาศัยอยู่ในประเทศที่มีการ รายงานโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ถ้าใช่ ระบุเมือง ประเทศ เดินทางเข้าประเทศไทยวันที่.....	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
ช่วง (14 วันก่อนป่วย) / (30 วันก่อนเสียชีวิต) สัมผัสกับผู้ป่วยยืนยันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
ช่วง (14 วันก่อนป่วย) / (30 วันก่อนเสียชีวิต) ไปในสถานที่ชุมนุมชน หรือสถานที่ที่มีการรวมกลุ่มคน ที่พบ ผู้ป่วยยืนยันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบุชื่อสถานที่.....	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
ช่วง (14 วันก่อนป่วย) / (30 วันก่อนเสียชีวิต) ปฏิบัติงานในสถานกักกันโรค	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
ผู้ป่วยโรคปอดอักเสบที่ไม่พบสาเหตุที่ชัดเจน หรือแพทย์ผู้ตรวจรักษาสงสัยว่าเป็นโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
ตรวจพบลักษณะพยาธิสภาพของปอดอักเสบรุนแรงทั้งสองข้าง ☐ ภาพถ่ายรังสีปอด ☐ การผ่าตัดตรวจศพ	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่

ผู้รายงาน หน่วยงาน โทรศัพท์..... วันที่สอบสวน.....